

Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin
2007-ci il 23 iyul tarixli İ-73/1
nömrəli əmri ilə təsdiq edilmişdir

**“UÇOT SİYASƏTİ, UÇOT QIYMƏTLƏRİNDƏ
DƏYİŞİKLİKLƏR VƏ SƏHVLƏR ÜZRƏ”
KOMMERSİYA TƏŞKİLATLARI ÜÇÜN 11 Nöli
MİLLİ MÜHASİBAT UÇOTU STANDARTI**

**Bakı şəhəri
2007-ci il**

MÜNDƏRİCAT

ÜMUMİ MÜDDƏALAR.....	3
STANDARTIN TƏTBİQİ SAHƏSİ	3
ƏSAS ANLAYIŞLAR	3
UÇOT SİYASƏTİ	5
UÇOT SİYASƏTİNİN ARDICILLIĞI.....	6
UÇOT SİYASƏTİNDƏ DƏYİŞİKLİKLƏR	6
UÇOT SİYASƏTİNDƏ DƏYİŞİKLİKLƏRİN TƏTBİQ EDİLMƏSİ.....	7
MƏLUMATIN AÇIQLANMASI	8
UÇOT QIYMƏTLƏRİNDƏ DƏYİŞİKLİKLƏR.....	9
MƏLUMATIN AÇIQLANMASI	10
SƏHVLƏR.....	10
RETROSPEKTİV QAYDADA YENİDƏN TƏQDİM ETMƏYƏ QOYULAN MƏHDUDİYYƏTLƏR	11
KEÇMİŞ DÖVRLƏRİN SƏHVLƏRİNİN AÇIQLANMASI.....	11
RETROSPEKTİV TƏTBİQ ETMƏNİN VƏ RETROSPEKTİV QAYDADA YENİDƏN TƏQDİM ETMƏNİN MÜMKÜNSÜZLÜYÜ	12
QÜVVƏYƏ MİNNMƏ TARİXİ	12
Əlavə 1 – “Uçot siyasəti, uçot qiymətlərində dəyişikliklər və səhvlər” adlı 8 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartı ilə müqayisə.....	13

“UÇOT SİYASƏTİ, UÇOT QIYMƏTLƏRİNDƏ DƏYİŞİKLİKLƏR VƏ SƏHVLƏR ÜZRƏ” KOMMERSİYA TƏŞKİLATLARI ÜÇÜN 11 NƏLİ MİLLİ MÜHASİBAT UÇOTU STANDARTI

ÜMUMİ MÜDDƏALAR

Standartın təyinatı

1. Bu Standart “Mühasibat uçotu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq hazırlanmış və «Uçot siyasəti, uçot qiymətlərində dəyişikliklər və səhvlər» adlı 8 Nəli Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartına əsaslanmışdır.

Məqsəd

2. Bu Standartın məqsədi uçot siyasətində və uçot qiymətlərində edilən dəyişikliklərə və səhvlərin düzəldilməsinə dair məlumatın açıqlanması və uçot qaydaları ilə yanaşı, uçot siyasətinin seçilməsi və dəyişdirilməsi üçün istifadə olunan meyarların müəyyən olunmasından ibarətdir.
3. Uçot siyasətində dəyişikliklərə aid açıqlama tələbləri istisna olmaqla, uçot siyasəti üzrə açıqlama tələbləri “Maliyyə hesabatlarının təqdimatı üzrə” 1 Nəli Milli Mühasibat Uçotu Standartında təqdim edilmişdir.

STANDARTIN TƏTBİQİ SAHƏSİ

4. Bu standart, Uçot Qaydaları nəzərə alınmaqla, maliyyə hesabatlarını “Mühasibat uçotu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununun 10-cu maddəsinə əsasən hazırlayan kommersiya təşkilatları tərəfindən tətbiq edilir.
5. Mühasibat uçotunu tənzimləyən qüvvədə olan normativ-hüquqi aktlar ilə bu Milli Mühasibat Uçotu Standartı arasında ziddiyyət yarandığı halda, hazırkı standart tətbiq edilir.
6. Bu standart uçot siyasətinin seçilməsi və tətbiqi zamanı, habelə uçot siyasətində və uçot qiymətlərində dəyişikliklərin və əvvəlki hesabat dövrlərinin səhvləri üzrə düzəlişlərin uçotu zamanı tətbiq edilir.
7. Əvvəlki hesabat dövrlərinin səhvlərinin düzəldilməsi və uçot siyasətində dəyişikliklərin tətbiq edilməsi məqsədilə aparılmış retrospektiv düzəlişlər üzrə vergi nəticələri “Cari mənfəət vergisi üzrə” 3 Nəli Milli Mühasibat Uçotu Standartına və “Təxirə salınmış mənfəət vergisi üzrə” 4 Nəli Milli Mühasibat Uçotu Standartına əsasən uçota alınır və açıqlanır.

ƏSAS ANLAYIŞLAR

8. Bu standartda istifadə edilmiş əsas anlayışlar aşağıdakı mənaları ifadə edir:

Uçot siyasəti – maliyyə hesabatlarının hazırlanması və təqdim edilməsi zamanı müəssisə tərəfindən tətbiq edilən konkret prinsiplər, əsaslar, şərtlər və qaydalardır.

Uçot qiymətlərində dəyişikliklər – aktivlərin və ya öhdəliklərin mövcud statusunun və onlarla bağlı ehtimal edilən gələcək iqtisadi səmərə və öhdəliklərin qiymətləndirilməsi nəticəsində aktivin və ya öhdəliyin balans dəyərinin və ya aktivin dövrü istehlak məbləğinin düzəldilməsidir. Uçot qiymətlərində dəyişikliklər əldə olunmuş yeni məlumatlardan və vəziyyətin dəyişməsindən yarandığı üçün səhvlərin düzəldilməsi hesab edilmir.

Ciddi məlumat boşluqları və ya maliyyə hesabatlarının maddələri üzrə məlumatın yanlış təqdim edilməsi – istifadəçilərin maliyyə hesabatlarına əsaslanan qərarlarına ayrı-ayrılıqda və ya birlikdə təsir edən bildikdə əhəmiyyətli hesab edilirlər. Əhəmiyyətlik dərəcəsi məlumat boşluğunun və ya yanlış təqdim edilmiş məlumatın həcmindən və xüsusiyyətindən asılıdır. Müvafiq maddənin həcmi və ya xüsusiyyəti, və ya bunların hər ikisi müəyyənləşdirici faktor ola bilər. Bundan başqa, əhəmiyyətlik dərəcəsi istifadəçilərin təsərrüfat fəaliyyəti haqqında və mühasibat uçotu haqqında müvafiq biliklərə sahib olması, habelə onların əldə edilən məlumatlarla diqqətlə tanış olmaq istəyinə malik olması fərziyyəsi əsasında mövcud şərtlər daxilində edilmiş mühakiməyə əsaslanır.

Keçmiş dövrlərin səhvləri – müəssisənin bir və ya bir neçə əvvəlki dövrlərini əhatə edən maliyyə hesabatlarında aşağıdakı şərtləri təmin edən etibarlı məlumatdan istifadə edilməməsi və ya yanlış istifadə edilməsi nəticəsində buraxılmış səhvlər və edilmiş yanlış bəyanatlardır:

- (a) məlumat həmin dövrlərin maliyyə hesabatları dərc olunmaq üçün təsdiq edildiyi zaman mövcud olduqda; və
- (b) məlumatın həmin maliyyə hesabatlarının hazırlanması və təqdim edilməsi zamanı əldə edilməsi və uçota alınması məntiqi olaraq mümkün hesab edildikdə.

Belə səhvlərə riyazi və uçot siyasətinin tətbiq edilməsi zamanı buraxılan səhvlər, faktların gözdən qaçırılması və ya səhv izah edilməsi və saxtakarlıq daxildir.

Retrospektiv tətbiq etmə – yeni uçot siyasətinin müəssisə əməliyyatlarına, digər hadisə və şərtlərə onun sanki həmişə tətbiq edildiyi şəkildə tətbiq edilməsidir.

Retrospektiv qaydada yenidən təqdim etmə – maliyyə hesabatları elementlərinin tanınması, qiymətləndirilməsi və açıqlanmasına dair əvvəlki hesabat dövrlərinə aid səhvlərin sanki heç olmadığı kimi düzəldilməsidir.

Mümkünsüzlük – müəssisə, bütün mümkün cəhdləri etməsinə baxmayaraq standartların tələbini tətbiq edə bilmədikdə, belə tələbin tətbiq edilməsi qeyri-mümkün sayılır. Müəyyən keçmiş hesabat dövrü üçün uçot siyasətində dəyişikliyi retrospektiv şəkildə tətbiq etmək və ya səhvi düzəltmək məqsədilə məlumatları retrospektiv qaydada yenidən təqdim etmək aşağıdakı hallarda qeyri-mümkün sayılır:

- (a) retrospektiv tətbiq etmənin və ya retrospektiv qaydada yenidən təqdim etmənin nəticəsi müəyyən edilə bilmədikdə;
- (b) retrospektiv tətbiq etmə və ya retrospektiv qaydada yenidən təqdim etmə həmin dövrdə müəssisə rəhbərliyinin niyyətləri haqqında fərziyyələrin irəli sürülməsini tələb etdikdə; və ya
- (c) retrospektiv tətbiq etmə və ya retrospektiv qaydada yenidən təqdim etmə məbləğlərin əhəmiyyətli dərəcədə qiymətləndirilməsini tələb etdikdə və

aşağıdakı məlumatları obyektiv şəkildə digər məlumatlardan ayırmaq mümkün olmadıqda:

- (i) həmin məbləğlərin tanındığı, qiymətləndirildiyi və ya açıqlandığı tarixdə (tarixlərdə) mövcud olan şərtlər haqqında dəlilləri təmin edən qiymətləndirmə; və
- (ii) həmin dövrlərin maliyyə hesabatları dərc olunmaq üçün təsdiq edildiyi zaman mövcud olan qiymətləndirmə.

Perspektiv qaydada tətbiq etmə – uçot siyasətində dəyişikliyin və uçot qiymətlərində dəyişikliyin nəticəsinin tanınmasının perspektiv tətbiqi müvafiq olaraq aşağıdakılardan ibarətdir:

- (a) uçot siyasətinin dəyişdiyi tarixdən sonra baş vermiş əməliyyatlara, digər hadisə və şərtlərə yeni uçot siyasətinin tətbiq edilməsi; və
- (b) dəyişikliyin təsir etdiyi hazırkı və gələcək hesabat dövrlərində uçot qiymətlərində dəyişikliklərin nəticəsinin tanınması.

UÇOT SİYASƏTİ

Uçot siyasətinin seçilməsi və tətbiq edilməsi

9. Müəyyən standart xüsusi olaraq hər hansı əməliyyata, digər hadisə və ya şərtlərə tətbiq edildikdə, həmin əməliyyat, hadisə və ya şərtlərə tətbiq ediləcək uçot siyasəti müvafiq Milli Mühəsibat Uçotu Standartında göstərilən uçot siyasəti olmalıdır.

Uçot siyasətinin tətbiq edilməsinin nəticəsi əhəmiyyətli olmadıqda, həmin siyasətin tətbiq edilməsi tələb olunmur. Lakin, müəssisənin maliyyə vəziyyətinin, maliyyə nəticələrinin və ya pul vəsaitləri hərəkətinin müəyyən səviyyədə təqdim edilməsi məqsədilə Milli Mühəsibat Uçotu Standartlarından əhəmiyyətli olmayan kənarlaşmalara yol vermək və ya onları düzəldilməmiş saxlamaq məqbul sayılmır.

10. Hər hansı əməliyyat, digər hadisə və ya şərtlərə xüsusi olaraq tətbiq edilə biləcək Standart mövcud deyilsə, müəssisə rəhbərliyi aşağıdakı meyarlara cavab verən məlumatların təqdimatı ilə nəticələncək uçot siyasətinin hazırlanması və tətbiq edilməsi üçün şəxsi mühakimələrinə əsaslanmalıdır:

- (a) məlumat, istifadəçilərin iqtisadi məqsədli qərarlar qəbul etməsi tələblərinə müvafiq olmalıdır; və
- (b) maliyyə hesabatlarının aşağıdakı meyarlara cavab verməsi baxımından etibarlı olmalıdır:
 - (i) müəssisənin maliyyə vəziyyətini, maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini ədalətli şəkildə əks etdirməlidir;
 - (ii) əməliyyatların, digər hadisə və şərtlərin yalnız hüquqi formasını deyil, iqtisadi mahiyyətini əks etdirməlidir;
 - (iii) neytral, yəni qərəzsiz olmalıdır;
 - (iv) ehtiyatlılıq prinsipinə uyğun olmalıdır; və

- (v) bütün əhəmiyyətli baxımlardan tamamlanmış olmalıdır.
11. Hazırkı Standartın 10-cu maddəsində adı çəkilən düşüncələri tətbiq etdikdə, müəssisə rəhbərliyi aşağıdakı mənbələrə göstərilmiş ardıcılıqda istinad etməli və onların tətbiq edilməsi mümkünlüyünü nəzərdən keçirməlidir:
- (a) Milli Mühasibat Uçotu Standartlarında oxşar məsələlər üzrə nəzərdə tutulan tələblər və göstərişlər; və
- (b) Konseptual Əsaslarda açıqlanmış aktivlər, öhdəliklər, gəlir və xərc anlayışları, onlar üzrə tanınma meyarları və qiymətləndirilmə konsepsiyaları.
12. Hazırkı Standartın 10-cu maddəsində adı çəkilən düşüncələri tətbiq etdikdə, müəssisə rəhbərliyi həmçinin mühasibat uçotu standartlarının hazırlanmasında eyni konseptual əsaslardan istifadə edən digər səlahiyyətli qurumların (Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartları Şurası kimi) ən son bəyanatlarını, mühasibat uçotu üzrə digər ədəbiyyat və mühasibat sahəsində qəbul edilmiş təcrübələri bu standartın 11-ci maddəsində göstərilən mənbələr ilə ziddiyyət yaratmayacağı dərəcədə nəzərə ala bilər.

UÇOT SİYASƏTİNİN ARDICILLIĞI

13. Müəssisə, hər hansı Standartın müəyyən maddələri qruplaşdıraraq onlara müxtəlif uçot siyasətini tətbiq etməyi tələb etməsi və ya icazə verməsi halı istisna olmaqla, müvafiq uçot siyasətini qəbul edərək, oxşar əməliyyatlar, digər hadisə və şərtlər üzrə ardıcıl şəkildə tətbiq etməlidir. Əgər hər hansı Standart müəyyən maddələrin bu məqsədlə qruplaşdırılmasına icazə verərsə və ya tələb edərsə, onda müvafiq uçot siyasəti seçilməli və həmin maddələr qrupuna ardıcıl şəkildə tətbiq edilməlidir.

UÇOT SİYASƏTİNDƏ DƏYİŞİKLİKLƏR

14. Müəssisə uçot siyasətini yalnız aşağıdakı hallarda dəyişə bilər:
- (a) Milli Mühasibat Uçotu Standartı bunu tələb etdikdə; və ya
- (b) uçot siyasətinin dəyişdirilməsi maliyyə hesabatlarında əməliyyatların, digər hadisə və şərtlərin müəssisənin maliyyə vəziyyətinə, maliyyə nəticələrinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsiri haqqında etibarlı və daha uyğun məlumatların təmin edilməsi ilə nəticələndikdə.
15. Müəssisənin əvvəlki dövrlərdə həyata keçirdiyi əməliyyatlardan mahiyyət etibarilə fərqli olan əməliyyatlara yeni uçot siyasətini tətbiq etməsi müəssisənin uçot siyasətinin dəyişməsinə dəlalət etmir.
16. “Torpaq, tikili və avadanlıqlar üzrə” 7 Nəli və ya “Qeyri-maddi aktivlər üzrə” 12 Nəli Milli Mühasibat Uçotu Standartlarına uyğun olaraq aktivlərin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə siyasətin ilkin tətbiqi, uçot siyasətində dəyişiklik olmaqla, hazırkı Standartın müddəalarına uyğun olaraq deyil, 7 Nəli və 12 Nəli Milli Mühasibat Uçotu Standartlarına müvafiq olaraq yenidənqiymətləndirmə kimi baxılır.

UÇOT SIYASƏTİNDƏ DƏYİŞİKLİKLƏRİN TƏTBİQ EDİLMƏSİ

17. Hazırkı Standartın 21-ci maddəsinə uyğun olaraq:
- (a) müəssisə, hər hansı Standartın ilkin tətbiqi nəticəsində uçot siyasətində edilən dəyişikliyi həmin Standartda göstərilən xüsusi keçid şərtlərinə uyğun olaraq uçota almalıdır; və
 - (b) müəssisə uçot siyasətində dəyişikliklərə tətbiq olunacaq xüsusi keçid şərtlərini özündə əks etdirməyən Standartın ilkin tətbiqi nəticəsində uçot siyasətini dəyişdikdə və ya uçot siyasətini könüllü dəyişdikdə, dəyişiklik retrospektiv şəkildə tətbiq edilməlidir.
18. Bu Standarta əsasən Standartın vaxtından əvvəl tətbiqi uçot siyasətinin könüllü şəkildə dəyişdirilməsi hesab edilmir.
19. Hər hansı əməliyyat, digər hadisə və ya şərtlərə xüsusi olaraq tətbiq edilə biləcək Standart mövcud olmadıqda, müəssisə rəhbərliyi mühasibat uçotu standartlarının hazırlanması üçün eyni konseptual əsaslardan istifadə edən səlahiyyətli qurumların (Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartları Şurası kimi) ən son bəyanatlarından irəli gələn uçot siyasətini tətbiq edə bilər. Müəssisə, belə bəyanatlardakı dəyişikliklərə riayət edərək uçot siyasətini dəyişmək qərarına gəldikdə, belə dəyişiklik uçot siyasətinin könüllü olaraq dəyişdirilməsi kimi uçota alınır və açıqlanır.

Retrospektiv tətbiq etmə

20. Hazırkı Standartın 21-ci maddəsinə əsasən, uçot siyasətində dəyişiklik 17-ci maddəyə uyğun olaraq retrospektiv şəkildə tətbiq edildikdə, müəssisə təqdim edilmiş ən erkən dövrə aid kapitalın təsir edilmiş hər komponenti üzrə hesabat dövrünün əvvəlinə olan qalığı və təqdim edilmiş hər keçmiş dövr üzrə digər müqayisəli məbləğləri yeni uçot siyasətinin sanki həmişə tətbiq edildiyi şəkildə düzəltməlidir.

Retrospektiv tətbiq etməyə qoyulan məhdudiyətlər

21. Retrospektiv tətbiq etmə hazırkı Standartın 17-ci maddəsinin (a) və ya (b) bəndinə uyğun olaraq tələb olunduqda, uçot siyasətində dəyişiklik, həmin dəyişikliyin konkret dövr üzrə təsirinin və yaxud ümumi təsirin müəyyənləşdirilməsi qeyri-mümkün olduğu hallar istisna olmaqla, retrospektiv şəkildə tətbiq edilməlidir.
22. Konkret dövr üzrə uçot siyasətində dəyişikliyin bir və ya bir neçə keçmiş dövrə aid müqayisəli informasiyaya təsirin müəyyənləşdirilməsi qeyri-mümkün olduqda, müəssisə yeni uçot siyasətini retrospektiv tətbiq etmənin mümkün sayıldığı ən erkən dövrün (bu dövr cari dövr də ola bilər) əvvəlinə olan aktivlərin və öhdəliklərin balans dəyərində tətbiq etməli və bu dövr üzrə kapitalın təsire məruz qalmış hər komponentinin hesabat dövrünün əvvəlinə olan qalığı üzrə müvafiq düzəlişlər etməlidir.
23. Cari dövrün əvvəlində bütün əvvəlki dövrlərə yeni uçot siyasətinin tətbiq edilməsinin ümumi təsirinin müəyyənləşdirilməsi qeyri-mümkün olduqda, müəssisə mümkün olan ən erkən dövrdən yeni uçot siyasətini perspektiv şəkildə tətbiq etməklə müqayisəli informasiyanı düzəltməlidir.
24. Müəssisə yeni uçot siyasətini retrospektiv şəkildə tətbiq etdikdə, yeni uçot siyasətini mümkün qədər daha uzaq keçmiş dövrlərə aid olan müqayisəli informasiyaya tətbiq etməlidir. Yeni uçot siyasətinin keçmiş dövrə retrospektiv qaydada tətbiq edilməsi, nəzərdə tutulan hesabat dövrünün əvvəlinə və sonuna mühasibat balansına aid qalıq məbləğlərinə ümumi təsirin müəyyənləşdirilməsi mümkün hesab olunduğu hallar

istisna olmaqla, qeyri-mümkün hesab edilir. Maliyyə hesabatlarının əhatə etdiyi dövrlərdən əvvəlki dövrlərə aid son düzəlişin məbləği təqdim edilən ən uzaq keçmiş dövrə aid kapitalın təsirə məruz qalmış hər bir komponentinin hesabat dövrünün əvvəlinə olan qalıqına yazılır. Adətən, düzəliş bölüşdürülməmiş mənfəətə edilir. Lakin, düzəliş kapitalın digər komponentinə də (məsələn, digər Standarta uyğun olaraq) edilə bilər. Keçmiş dövrlər haqqında hər hansı digər informasiya, məsələn maliyyə məlumatlarının xülasəsi, mümkün qədər daha uzaq keçmiş dövr üzrə düzəldilir.

25. Yeni uçot siyasətinin tətbiqinin bütün əvvəlki dövrlərə ümumi təsirinin müəyyənləşdirilə bilməməsi səbəbindən bu siyasətin retrospektiv şəkildə tətbiq edilməsi qeyri-mümkün olduqda, müəssisə bu Standartın 23-cü maddəsinə müvafiq olaraq yeni uçot siyasətini mümkün olan ən erkən dövrün əvvəlindən perspektiv şəkildə tətbiq etməlidir. Beləliklə, bu hal aktivlərə, öhdəliklərə və kapitala qeyd edilmiş tarixdən əvvəl edilən ümumi dəyişiklikləri əhəmiyyətsiz edir. Uçot siyasətinin dəyişdirilməsinə, onun hətta hər hansı əvvəlki dövrə perspektiv şəkildə tətbiq edilməsi mümkün olmadığı halda, icazə verilir.

MƏLUMATIN AÇIQLANMASI

26. Milli Mühasibat Uçotu Standartının ilkin olaraq tətbiq edilməsi cari hesabat dövrünə və ya hər hansı keçmiş hesabat dövrünə təsir göstərdikdə və yaxud gələcək hesabat dövrlərinə təsir göstərə biləcəyi halda, düzəlişin məbləğini müəyyənləşdirmək mümkün olmadığı hal istisna olmaqla, aşağıdakı məlumatlar açıqlanmalıdır:

- (a) Milli Mühasibat Uçotu Standartının adı;
- (b) uçot siyasətində dəyişikliyin onun keçid şərtlərinə uyğun olaraq edildiyi;
- (c) uçot siyasətində dəyişikliyin xarakteri;
- (ç) keçid şərtlərinin təsviri;
- (d) gələcək dövrlərə təsir göstərə biləcək keçid şərtləri;
- (e) cari dövr və təqdim edilmiş hər əvvəlki dövr üçün təsirə məruz qalan hər maliyyə hesabatları maddəsi üzrə müvafiq düzəlişlərin məbləği;
- (ə) düzəlişlərin təqdim edilmiş dövrlərdən əvvəlki dövrlərə aid məbləği; və
- (f) hazırkı Standartın 17-ci maddəsinin (a) və ya (b) bəndləri ilə tələb olunan retrospektiv tətbiq etmə müəyyən keçmiş hesabat dövrü və ya təqdim edilmiş dövrlərdən əvvəlki hesabat dövrləri üçün mümkün olmadıqda, bunu yaradan səbəblər və uçot siyasətində dəyişikliyin necə və hansı dövrdən etibarən tətbiq edildiyinin açıqlanması.

Növbəti dövrlərin maliyyə hesabatlarında bu açıqlamaların təkrarlanmasına yol verilməli deyil.

27. Uçot siyasətinin könüllü şəkildə dəyişdirilməsi cari hesabat dövrünə və ya hər hansı keçmiş dövrə təsir göstərdikdə, ya da düzəlişin məbləğini müəyyənləşdirmək qeyri-mümkün olduğu hal istisna olmaqla həmin dövrə təsir göstərdikdə və ya gələcək dövrlərə təsir göstərə bildikdə, aşağıdakı məlumatlar açıqlanmalıdır:

- (a) uçot siyasətində dəyişikliyin xarakteri;

- (b) yeni uçot siyasətinin tətbiqinin etibarlı və daha uyğun məlumatlar təmin etməsinin səbəbi;
- (c) cari dövr və təqdim edilmiş hər əvvəlki dövr üçün maliyyə hesabatlarının təsirə məruz qalmış hər maddəsi üzrə düzəlişlərin məbləği;
- (ç) təqdim edilmiş dövrlərdən əvvəlki dövrlərə aid düzəlişlərin məbləği; və
- (d) müəyyən keçmiş dövr və ya maliyyə hesabatlarının təqdim edildiyi dövrdən əvvəlki dövrlər üzrə retrospektiv tətbiq edilmə qeyri-mümkün sayıldıqda, bunu yaradan səbəblər və uçot siyasətinin dəyişməsinin necə və hansı dövrdən etibarən tətbiq edildiyinin açıqlanması.

Növbəti dövrlərin maliyyə hesabatlarında bu açıqlamaların təkrarlanmasına yol verilməli deyil.

28. Müəssisə artıq dərc edilmiş, lakin hələlik qüvvəyə minməmiş yeni Milli Mühasibat Uçotu Standartını tətbiq etmədikdə, aşağıdakıları açıqlamalıdır:

- (a) bu faktı; və
- (b) ilkin tətbiq edilmə zamanı yeni Milli Mühasibat Uçotu Standartının tətbiqinin müəssisənin maliyyə hesabatlarına mümkün təsirinin qiymətləndirilməsi üçün uyğun olan mövcud və ya məntiqli şəkildə qiymətləndirilə bilən məlumatları.

29. Hazırkı Standartın 28-ci maddəsinə uyğun olaraq, aşağıdakı məlumatlar açıqlanmalıdır:

- (a) yeni Milli Mühasibat Uçotu Standartının adı;
- (b) uçot siyasətində gözlənilən dəyişikliyin və ya dəyişikliklərin xarakteri;
- (c) Standartın tətbiq edilməsi tələb olunan tarix;
- (ç) Standartın ilkin olaraq tətbiq edilməsi planlaşdırılan tarix; və
- (d) aşağıdakı məlumatlardan biri:
 - (i) Standartın ilkin olaraq tətbiq edilməsinin müəssisənin maliyyə hesabatlarına təsiri haqqında müzakirə edilməsi; və ya
 - (ii) bu təsir məlum olmadıqda və ya etibarlı şəkildə qiymətləndirilə bilmədikdə, bu barədə bəyanat.

UÇOT QIYMƏTLƏRİNDƏ DƏYİŞİKLİKLƏR

32. Qiymətləndirmənin əsaslandığı şərtlərdə dəyişikliklərin baş verdiyi təqdirdə və ya yeni məlumatların və ya təcrübənin əldə olunmasının nəticəsində uçot qiymətlərinin yenidən baxılması zərurəti yarana bilər. Qiymətlərə yenidən baxılması öz mahiyyətinə görə keçmiş dövrlərə aid deyil və səhvin düzəldilməsi sayılmır.

33. Tətbiq edilən qiymətləndirmə metodunda dəyişiklik uçot qiymətlərində deyil, uçot siyasətində dəyişiklikdir. Uçot siyasətində dəyişikliyi uçot qiymətlərində dəyişiklikdən ayırmaq çətin olduqda, həmin dəyişiklik uçot qiymətlərində dəyişiklik kimi qeydə alınır.

- 34 Hazırkı Standartın 35-ci maddəsinin tətbiq edildiyi dəyişikliklər istisna olmaqla, uçot qiymətlərində dəyişikliyin nəticəsi aşağıdakı dövrlər üzrə mənfəət və ya zərər haqqında hesabat perspektiv qaydada daxil olunmaqla tanınır:
- (a) dəyişiklik yalnız bu dövrə təsir etdikdə, dəyişikliyin edildiyi dövr; və ya
 - (b) dəyişiklik həm onun həyata keçirildiyi dövrə, həm də gələcək dövrlərə təsir göstərdikdə, dəyişikliyin baş verdiyi dövr və gələcək dövrlər.
- 35 Uçot qiymətlərində dəyişiklik aktivlərdə və öhdəliklərdə dəyişikliklərə səbəb olarsa və ya kapital maddəsinə aid olarsa, onda həmin dəyişiklik dəyişikliyin baş verdiyi dövrdə əlaqədar aktivlərin, öhdəliklərin və ya kapital maddəsinin balans məbləğlərinin düzəldilməsi vasitəsilə tanınmalıdır.
- 36 Uçot qiymətlərində dəyişikliyin perspektiv qaydada tanınması, bu dəyişikliyin əməliyyatlara, digər hadisə və şərtlərə onun baş verdiyi tarixdən etibarən tətbiq edilməsini nəzərdə tutur. Uçot qiymətlərində dəyişiklik yalnız cari və ya həm cari, həm də gələcək hesabat dövrlərinin mənfəət və ya zərərinə təsir göstərə bilər.

MƏLUMATIN AÇIQLANMASI

- 37 Dəyişikliyin təsirini qiymətləndirmək qeyri-mümkün olduğu hallar istisna olmaqla, müəssisə, cari hesabat dövrünə təsir göstərmiş və ya gələcək hesabat dövrlərinə təsir göstərəcəyi ehtimal edilən uçot qiymətlərində dəyişikliyin mahiyyətini və məbləğini açıqlamalıdır.
- 38 Gələcək hesabat dövrlərinə təsirin məbləği, onun qiymətləndirilməsi mümkün olmadığından açıqlanmadıqda, müəssisə bu faktı açıqlamalıdır

SƏHVLƏR

- 39 Səhvlər maliyyə hesabatları elementlərinin tanınması, qiymətləndirilməsi, təqdim edilməsi və ya açıqlanması üzrə yarana bilər. Maliyyə vəziyyətinin, maliyyə nəticələrinin və ya pul vəsaitləri hərəkətinin müəyyən şəkildə təqdimatına nail olmaq üçün maliyyə hesabatlarında qəsdən əhəmiyyətli və ya əhəmiyyətsiz səhvlər buraxıldıqda, bu maliyyə hesabatları Milli Mühasibat Uçotu Standartlarına uyğun hesab edilmirlər. Cari hesabat dövründə aşkar edilmiş bu dövrün ehtimal edilən səhvləri maliyyə hesabatı dərc olunmaq üçün təsdiq edilənədək düzəldilməlidir. Lakin, bəzən əhəmiyyətli səhvlər növbəti hesabat dövrünədək aşkar edilmədiyindən, bu səhvlər növbəti hesabat dövrünün maliyyə hesabatlarında təqdim edilmiş müqayisəli məlumatlarda düzəldilməlidir (bax. hazırkı Standartın 40-45-ci maddələri).
- 40 Hazırkı Standartın 41-ci maddəsinə uyğun olaraq, müəssisə keçmiş hesabat dövrünün əhəmiyyətli səhvlərini, onlar aşkar edildikdən sonra, dərc edilmək üçün təsdiq edilmiş maliyyə hesabatlarının ilk məcmusunda retrospektiv qaydada aşağıdakıları əhatə edərək düzəltməlidir:
- (a) bu səhvlərin buraxıldığı keçmiş hesabat dövrü (dövləri) üzrə müqayisəli məlumat yenidən təqdim edilməlidir; və ya
 - (b) əgər bu səhv, təqdim edilmiş ən erkən keçmiş hesabat dövründən əvvəl buraxılmışdırsa, təqdim edilmiş ən erkən hesabat dövrü üzrə aktivlərin,

öhdəliklərin və kapitalın hesabat dövrünün əvvəlinə olan qalıqları yenidən hesablanaraq təqdim edilməlidir.

RETROSPEKTİV QAYDADA YENİDƏN TƏQDİM ETMƏYƏ QOYULAN MƏHDUDİYYƏTLƏR

- 41 Əvvəlki hesabat dövrünün səhvi, onun konkret dövr üzrə təsirinin və ya ümumi təsirinin müəyyənləşdirilməsi qeyri-mümkün olduğu hallar istisna olmaqla, retrospektiv şəkildə yenidən hesablanaraq düzəldilməlidir.
- 42 Təqdim edilmiş bir və ya bir neçə keçmiş dövrə aid müqayisəli məlumatlara səhvin konkret dövr üzrə təsirini müəyyən etmək mümkün olmadıqda, müəssisə retrospektiv qaydada yenidən təqdim etmənin mümkün olduğu ən erkən hesabat dövrünün əvvəlinə olan (bu cari hesabat dövrü də ola bilər) aktivlərin, öhdəliklərin və kapitalın qalıqlarını yenidən hesablayıb təqdim etməlidir.
- 43 Cari hesabat dövrünün əvvəlində səhvin bütün əvvəlki hesabat dövrlərinə ümumi təsirinin müəyyənləşdirilməsi mümkün olmadıqda, müəssisə səhvi perspektiv qaydada düzəltmək məqsədilə mümkün olan ən erkən hesabat dövründən etibarən müqayisəli məlumatları yenidən təqdim etməlidir.
- 44 Səhvin aşkar edildiyi hesabat dövrünün mənfəət və zərər haqqında hesabatında əvvəlki hesabat dövrünün səhvinin düzəldilməsinə yol verilmir. Əvvəlki hesabat dövrləri haqqında təqdim edilmiş hər hansı məlumatlar, maliyyə rəqəmləri haqqında məlumatlar daxil olmaqla, mümkün qədər uzaq keçmişə aid olan hesabat dövrü üzrə yenidən təqdim edilməlidir.
- 45 Bütün əvvəlki hesabat dövrləri üzrə səhvin məbləğini müəyyənləşdirmək mümkün olmadıqda, müəssisə mümkün olan ən erkən hesabat dövründən etibarən müqayisəli məlumatları perspektiv qaydada yenidən təqdim etməlidir.
- 46 Səhvlərin düzəldilməsi uçot qiymətlərində baş verən dəyişikliklərdən fərqlənir. Uçot qiymətləri öz mahiyyətinə görə əlavə informasiya əldə olunduqda yoxlanılması tələb olunan təxmini qiymətlərdir.

KEÇMİŞ DÖVRLƏRİN SƏHVLƏRİNİN AÇIQLANMASI

- 47 Hazırkı Standartın 40-cı maddəsinin tətbiqi zamanı müəssisə aşağıdakı məlumatları açıqlamalıdır:
 - (a) keçmiş hesabat dövrünə aid səhvin xarakteri;
 - (b) təqdim edilmiş hər keçmiş hesabat dövrü üçün maliyyə hesabatlarının təsirə məruz qalmış hər maddəsi üzrə düzəlişin məbləği;
 - (c) təqdim edilmiş ən erkən hesabat dövrünün əvvəlində düzəlişin məbləği; və
 - (ç) müəyyən keçmiş hesabat dövrü üçün retrospektiv tətbiq etmə qeyri-mümkün olduqda, bu halın yaranmasına səbəb olan şərtləri və səhvin necə və hansı tarixdən etibarən düzəldildiyi.

Növbəti hesabat dövrlərinin maliyyə hesabatlarında bu açıqlamaların təkrarlanması tələb olunmur.

RETROSPEKTİV TƏTBİQ ETMƏNİN VƏ RETROSPEKTİV QAYDADA YENİDƏN TƏQDİM ETMƏNİN MÜMKÜNSÜZLÜYÜ

- 48 Müəssisə, yeni uçot siyasətini retrospektiv şəkildə tətbiq etdikdə və ya keçmiş hesabat dövrünün səhvini düzəltəndikdə, aşağıdakı məlumatları digər məlumatlardan fərqləndirməlidir:
- (a) əməliyyatın, digər hadisə və ya şərtin baş verdiyi tarixdə (tarixlərdə) mövcud olan şərtlərin sübutunu təmin edən məlumat; və
 - (b) həmin keçmiş dövrün maliyyə hesabatları dərc olunmaq üçün təsdiq edildiyi zaman mövcud olan məlumat.

Bəzi qiymətləndirmələr üçün bu növ məlumatların fərqləndirilməsi mümkün deyil. Retrospektiv tətbiq etmə və ya retrospektiv qaydada yenidən təqdim etmə məlumatların bu iki növünün fərqləndirilməsi mümkün olmayan əhəmiyyətli qiymətləndirmələrin aparılmasını tələb etdikdə, yeni uçot siyasətinin retrospektiv şəkildə tətbiq edilməsi və ya keçmiş hesabat dövrünün səhvinin düzəldilməsi mümkün deyildir.

- 49 Yeni uçot siyasətinin keçmiş dövrə tətbiq edilməsi zamanı və ya keçmiş dövrə aid səhvlərin düzəldilməsi zamanı, heç bir sonradan əldə edilmiş məlumatdan istifadə etmək olmaz. Buna baxmayaraq, keçmiş hesabat dövrləri üzrə təqdim edilmiş müqayisəli məlumatlara düzəlişin edilməsi üçün ciddi qiymətləndirmə aparılmasınınin zəruriliyi faktı, müqayisəli məlumata etibarlı düzəlişin edilməsinə maneə törətmir.

QÜVVƏYƏ MİNMƏ TARİXİ

- 50 Bu standartın qüvvəyə minmə tarixi Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin müvafiq əmri ilə müəyyən edilir.

Əlavə 1 – “Uçot siyasəti, uçot qiymətlərində dəyişikliklər və səhvlər” adlı 8 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartı ilə müqayisə

“Uçot siyasəti, uçot qiymətlərində dəyişikliklər və səhvlər üzrə” 11 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartı ilkin olaraq “Uçot siyasəti, uçot qiymətlərində dəyişikliklər və səhvlər” adlı 8 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartından (2006-cı ilin redaksiyası) götürülmüşdür.

11 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartı ilə 8 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartı arasında olan əsas fərqlər aşağıdakılardır:

- 11 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartının “Mühasibat uçotu haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununa istinad edən 1-ci maddəsi əlavə edilmişdir. 8 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartında bu cür maddə mövcud deyil.
- 11 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartının 4-cü və 5-ci maddələri “Mühasibat uçotu haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununa uyğun olaraq bu Standartı tətbiq etməli olan müəssisələri müəyyən edir.
- 8 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartında olan Beynəlxalq Maliyyə Hesabatları Standartlarının anlıyışı Milli Standartın tələblərinə uyğun olmadığından, 11 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartına daxil edilməmişdir.
- 8 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartında təqdim edilmiş misal və şərhlər 11 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartına daxil edilməmişdir. Digər Milli Mühasibat Uçotu Standartlarında olduğu kimi, 11 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartında yalnız mühasibat uçotu qaydaları təqdim edilir. Bütün tələb olunan misal və şərhlər bu Standartın tətbiqi üzrə Şərhlər və Təvsiyələr sənədində açıqlanır.
- 11 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartı ilə 8 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartı arasında digər fərqlər mövcud deyil.